

Dr. Krystyna STEFANSKA
adjunktus
Lódz-i Egyetem
/Lengyelország, Lódz/

A MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZETEK TULAJDONÁNAK
JOGRENDSZERE AZ LNK-BAN

1. A tulajdon jogi értelmezése a gazdasági értelemben vett tulajdoni viszonyoknak a jogi felépítményben való tükröződése és ezzel egyidejűleg a jogi felépítmény alapvető intézménye. Az adott társadalomban kötelező törvénykezés rendszere annak a meghatározott tulajdon fejtnak a védelmezésére és megerősítésére törekszik, amely a meglévő társadalmi-gazdasági rend alapját képezi.

A gazdasági értelemben vett tulajdonviszonyok és a belőlük következő társadalmi-gazdasági rendszer a tulajdon új jogi fogalmainak kialakulását mozdították elő. A tulajdon keretein belül kiváltak a tulajdonfajták és a tulajdonformák és ezenkívül megváltozott a tulajdon tartalma és megvalósulása. A tulajdonfajtákat és a tulajdonformákat Lengyelországban csak az 1952. július 22-i Alkotmányban normalizálták /Hivatalos Lap, 1976. évi 7. szám, 36. old./.

Hasonló normákat az 1946. évi Dekrétum nem tartalmazott.

°- Dologi jog.

Az Alkotmány két tulajdonfajtát különböztet meg: a társadalmi tulajdont és az egyéni tulajdont. Ézenkívül az alkotmány normáiban megnevezi a személyi tulajdont, amely azonban nem képez önálló tulajdonformát. A személyi tulajdon csupán a fogyasztási cikkek tulajdona és nem a termelőeszközöké. Meg kell jegyeznünk, hogy az Alkotmány nem korlátozódik a különböző tulajdonfajták létezésének alkot-

mányára. Az Alkotmány megmutatta az egyes tulajdonfajták szerepét és meghatározta fejlődésük dinamikáját is /Z.Nowakowski, Dologi jog, Varsó, 1969. 23. cikkely/. A példa alapján utalhatunk a következő normákra: 12. cikkely "Az össznépi tulajdon ... az állam és valamennyi állampolgár különleges gondoskodásának tárgya kell hogy legyen"; 15. cikkely, 3. pont: az LNK gondoskodik a nép élelmezéséről és ezért különös figyelemmel veszi körül a dolgozó földművelők egyéni gazdaságait, segítséget nyújt nekik termelésük növelésében és a mezőgazdaság műszaki színvonalának emelésében, támogatja a mezőgazdasági öngazdátás fejlesztését, különösképpen a földművelői körök és azok szövetkezetei vonatkozásában, támogatja a termelés kooperációjának és specializációjának fejlesztését, bőviti az egyéni gazdaságok és a szocialista népgazdaság közötti kapcsolatokat.

A tulajdonfajták keretében az Alkotmány kiemeli az egyes tulajdonformákat. A társadalmi tulajdon vonatkozásában az Alkotmány világosan megnevezi annak formáit: az össznépi /állami/ tulajdont és a szövetkezeti tulajdont.

Ahogy azt helyesen jegyezte meg az Irodalom, a tulajdon alkotmányos fogalmának köre elvileg a gazdasági értelemben vett tulajdon fogalmának a jogi felépítményben való tükröződése. E fogalom köre nem korlátozódik csupán azokra a jogi formákra, melyek a magánjog szempontjából a dologi jogok kategóriáját képezik. E fogalom köre átfogja azokat a jogokat is, melyek a nem anyagi javakra vonatkoznak /pl: az irodalmi alkotásokra/, valamint azokat a jogokat, amelyek a kötelmi viszonyok területéhez tartoznak /eladósodottság/, /E. Wasilkowski, Tulajdonjog az LNK-ban, Varsó, 1969. 14. cikkely/. A tulajdonra vonatkozó alkotmányos normákat a Polgári Törvénykönyv fejtette ki /1964. április 23-i rendelet - Hivatalos Lap, 16. sz. 93. cikkely; módosítás: Hivatalos Lap, 1971. 17.sz. 252. cikkely/. A kódex normáiban széleskörűen fejti ki a tulajdonfajtákat és a tulajdonformákat.

A tulajdon tárgyi köre polgári jogi értelmezésében sokkal szűkebb, mint alkotmányjogi értelemben. A Polgári

Törvénykönyv értelmezésében a tulajdon elvben csak azokra a dolgokra vonatkozik, melyek anyagi tárgyak /a Polgári Törvénykönyv 141. és 45. cikkelye/. Az alkotmányjogi értelemben vett tulajdon-fogalom köre és a kötelező polgári jog értelmezésében használt tulajdonfogalom köre közötti különbség azzal az általános különbséggel magyarázható, amely az alaptörvényt képező Alkotmány normáinak jellege és a közönséges törvénykezés egyik ágát képező polgári jog normáinak jellege között fennáll. A Polgári Törvénykönyv normái szoros kapcsolatban maradnak az Alkotmány rendelkezéseivel. A Polgári Törvénykönyv 44. cikkelye világosan tanuskodik a tulajdon alkotmányos fogalmával való kapcsolatáról. Hangsúlyozni kell, hogy az alanyi jogok egyes kategóriái, melyek a polgári jogban lépnek fel, a tulajdon alkotmányos fogalmának pontosságát képezik.

2. A tulajdonformák megkülönböztető sajátosságai olyan következményekkel járnak, amelyek többek között a tulajdon tartalmát és megvalósulását is érintik. Érintik továbbá a tulajdon tárgyát, a tulajdon megszerzésének és elvesztésének módjait, stb. A lengyel polgári jogban a tulajdon tartalmát a Polgári Törvénykönyv 140. cikkelye szabályozza, amelynek rendelkezéseiből a tulajdon alábbi vonásai következnek:

- 1/ A tulajdon olyan jog, amelynek tárgyát dolgok képezik.
- 2/ A tulajdon abszolút jog, ez annyit jelent, hogy elvileg mindenkire érvényes /a tulajdon negatív tartalma/.
- 3/ A tulajdon jogának tartalma mindenképp előtte a dolog birtoklásának, a dolog használatának, a dologgal való rendelkezésnek a lehetőségéből áll /a tulajdon pozitív tartalma/.
- 4/ A tulajdonjognak mind a negatív, mind a pozitív tartalma olyan határok között van, amelyek meghatározzák az egész kötelező törvényalkotást és amelyeket rögzít az LNK társadalmi rendje, továbbá a tulajdon konkrét jogának tár-

sadalmi-gazdasági rendeltetése. Nem lehet azt állítani - különösképpen ma nem -, hogy a tulajdonjogot semmi sem korlátozza. Emellett egyreinkább nyilvánvaló, hogy a társadalmi viszonyok bizonyos fajtáinál, különösképpen pedig a mezőgazdaságban ez a jog többé válik, mint egyszerűen az, hogy lehetőséget adjon a dolog használatára, a dologból való hasznoszerzésre és a dologgal való rendelkezésre. A tulajdonjog társadalmi kötelezettséggé válik mindenütt, ahol a jog teljesítésének hatásai össznépi jelentőségűek. Ezért a mezőgazdasági tulajdon alapján kialakul a tulajdonjog új tartalma. A tulajdonjog belső átalakulása a mezőgazdaságban - amelyről az tanuszkodik, hogy szükségessé vált a tulajdonos-termelő kötelezettségeinek meghatározása -, noha új minőséget jelent a jog konstrukciójának szférájában, mégsem állítható szembe azzal a tulajdonjoggal, amelyet a lengyel földművelő tradicionális értelemben használ /M.Koziczka, A mezőgazdasági tulajdon védelme, Varsó, 1979. 4. cikk/.

A mezőgazdasági tulajdon átalakítása szempontjából különösképpen fontos a földek használata jelentőségének növekedése. Azzal összefüggésben, hogy növekszik a földek használatának jelentősége, egyidejűleg nőnek a földek felhasználási módjai iránti követelmények. Éppen a földeknek mint társadalmi javaknak a használata került elismerésre egyik alkotmányos elvként. A szántóföldek, amelyek a jogi kategóriák szerint egyéni tulajdont képeznek, a társadalmi kategóriák szerint össznépi javak. Ezzel függ össze, hogy a szántóföldek tulajdonát nemcsak mint a törvények rendszerét, hanem mint a kötelezettségek rendszerét is vizsgáljunk kell. A mezőgazdasági tulajdon tartalmi meghatározásának alapjait a Polgári Törvénykönyv tartalmazza /140. cikkely/. A szántóföld társadalmi-gazdasági rendeltetése mezőgazdasági használatát kell hogy jelentse. Mindazonáltal a mező-

gazdasági tulajdon tárgya különleges jelentőségével kapcsolatban a törvényalkotó a tulajdon esetében nem érte be csupán az általános törvénykönyvi megközelítéssel, Speciális jogi dokumentumokat adtak ki, amelyek szankciókat irányoztak elő arra az esetre, ha a mezőgazdasági termelés nem megfelelő /lásd. pld: az 1961. június 15-i rendeletet, Hivatalos Lap, 32. szám, 31. cikkely/, továbbá a Minisztortanács is rendeletet adott ki 1961. augusztus 5-én az elhagyott földek kérdéséről /Hivatalos Lap, 39. szám, 198. cikkely/; továbbá idetartozik az 1968. január 24-i kötetű rendelkezés a gazdaságokhoz tartozó ingatlanok kötelező kiváltásáról /Hivatalos Lap, 3. szám, 14. cikkely; és ennek módosítása: Hivatalos Lap 1971. évi 27. szám, 251. cikkely/. Függetlenül a rendelkezésektől a továbbiakban is kísérletek történnek arra, hogy a mezőgazdasági tulajdonnal kapcsolatban ne csak a törvénykönyvi megközelítést alkalmazzák. Ennek jogi kifejezése lehet az: 1971. október 26-án kelt "A szántóföldek és az erdőterületek védelméről és a földek művelésbe vételéről" szóló rendelet 16. cikkelyének normája /Hivatalos Lap, 27. szám, 249. cikkely, módosítás: Hivatalos Lap, 1974. 38. szám, 230. cikkely/, amely arra kötelezi a szántóföld tulajdonosait, hogy a szántóföldek mezőgazdasági célokra használják, az adminisztratív szerveket pedig arra kötelezi, hogy ellenőrizzék ennek a kötelezettségnek a teljesítését. A Steimachowski felhívta a figyelmet arra, hogy a 16. cikkely idézett normája új elemet visz a tulajdonjog tartalmába és ez az új elem a kötelezettség. A rendelet arra kötelezi a tulajdonost, hogy aktív legyen és olyan ténykedést folytasson, amely jogának pozitív teljesítését fojezi ki. Ezen kívül bizonyos szankciókat vezetnek be arra az esetre, ha a tulajdonos nem teljesíti a ráruházott kötelezettségeket. De ezek már kizárólag adminisztratív szankciók. Az adminisztratív

tív szervek megfelelő határozatokat hozhatnak. Végző esetben pedig a tulajdonost meg lehet fosztani tulajdonától /A. Stelmachowski "Válságba jutott-e a polgári jog?" Jogi, közgazdasági és szociológiai mozgalom, 1974, 3. füzet; V. Panko, Földtulajdon a térbeni tervgazdaságban, Katowice, 1978./.

Levonva a következtetéseket, meg kell állapítanunk, hogy a mezőgazdasági tulajdon a tulajdon olyan külön kategóriájaként válik ki, amelynek tartalmában exponálódnak az adminisztratív szankciók terhe mellett végzendő kötelezettségek. Helyes A. Stelmachowskié az a megjegyzése, hogy a mezőgazdasági tulajdon funkcionális különállóságát a mezőgazdasági termelés sajátos vonásai okozzák és ez mindig is így volt. Ugyanakkor azonban amikor ehhez még társadalmi-politikai elemek is hozzájárultak, a jogi normalizálás különállása olyan mértékűvé növekedett, hogy néha a mezőgazdasági tulajdont másnak tekinteni, mint világosan kirajzolódott tulajdonfajtlának /A. Stelmachowski, Bevezetés a polgárjog elméletébe, Varsó, 1969. 220. cikkely/.

3./ A mezőgazdasági tulajdon átalakulására vonatkozó megjegyzések elsősorban az egyéni tulajdonra vonatkoznak. A mezőgazdasági szövetkezetek tulajdonának problematikájával kapcsolatosan az egyes kérdések rövid jelzőse a lengyel mezőgazdaság sajátos vonásaival összefüggésben vált szükségessé, minthogy a lengyel mezőgazdaságban az egyéni gazdaságok szektora a domináló. Meg kell jegyezni azt is, hogy az egyéni mezőgazdasági tulajdonban végbemenő átalakulásoknak jelentőségük van azoknak a mezőgazdasági szövetkezeteknek a szempontjából is, melyek szélesebb körben működnek együtt az egyéni földművelőkkel, elsősorban kooperációs szerződések révén. A jogi alapot elsősorban a Minisztertanács 1978. augusztus 4-én kelt rendeletének nor-

mái képezik, melyek az egyéni gazdaságok és a földművelők szövetkezeti szakosítását, valamint a mezőgazdasági kooperáció kérdését szabályozzák /Monitor Polski, 30. szám, 108. cikkely/.

A mezőgazdasági szövetkezetek jogi problematikája a szövetkezeti jog általánosabb problematikájának része. Ez abból adódik, hogy valamennyi szövetkezet tevékenységének egységes jogi alapjai vannak, melyeket a szövetkezetekről és a szövetkezetek szövetségeiről szóló 1961. február 17-én kelt rendelet tartalmaz /Hivatalos Lap, 12. szám, 61. cikkely, módosítás: Hivatalos Lap, 1974. 47. szám, 281. cikkely/. A részletesebb vizsgálódások előtt emlékeztetünk kell néhány olyan általános problémára, amelyek általában érintik a szövetkezeti tulajdont. A szövetkezeti tulajdon a dolgozók más társadalmi szervezetei tulajdona mellett /melyről a Polgári Törvénykönyv 44. és 126. cikkelyei tesznek említést/ a társadalmi tulajdon egyik formája. Az állami tulajdontól eltérően /a Polgári Törvénykönyv 128. cikkelye/ a szövetkezeti tulajdon nem egyedüli és nem oszthatatlan. Közgazdasági szempontból a szövetkezetek vagyona a szövetkezetek tagjai tulajdonában van. Jogi szempontból e tulajdon alanyát nem a szövetkezet tagjai képezik, hanem a szövetkezet mint jogi személy.

Az össznépi szocialista tulajdonnal /az állami tulajdonnal/ összehasonlítva, a szövetkezeti tulajdon a tulajdon ahésonyabb formája. A szövetkezeti tulajdon nem döntő tényező a társadalmi-gazdasági viszonyok átformálásában, hanem, csupán olyan tényező, mely kiegészíti azokat a közgazdasági folyamatokat, amelyek az állami tulajdon alapján mennek végbe. Ezt a tulajdont mint csoportos társadalmi tulajdont az össznépi tulajdonnal szemben a köztulajdon a-

lacsonyabb foka jellemzi. A társadalmasítottságnak ez az alacsonyabb foka nemcsak a szövetkezeti szervekhez tartozó termelőeszközök tulajdonának csoportos jellegében fejlődik ki, hanem a megtermelt termékek csoportos jellegében is. A tulajdonnak ezt a két formáját nem lehet egymással szembeállítani, mivel ugyanahhoz a tulajdonfajta-hoz tartoznak és a társadalmi tulajdon formáit képezik.

Az LNK Alkotmánya nem határozza meg a szövetkezeti tulajdon tárgyát. Nincsen a szövetkezeti tulajdonnak általános meghatározása sem a Polgári Törvénykönyvben, sem pedig a szövetkezetekről és a szövetkezetek szövetségeiről szóló rendletekben sem. I. Wasilkowski megjegyezte, hogy törvénykezésünk egységességének talaján megfogalmazható az a tézis, hogy a szövetkezeti szervezet tulajdonát képezhetik mindazok a vagyontárgyak, amelyek a szervezet feladatainak teljesítéséhez szükségesek. A szövetkezet tulajdonának tárgyát képezik még termékei is. Ez a megfogalmazás a szövetkezeti szervezet vonatkozásában pontosítja a jogi személyek speciális jogképességének a szocialista törvényre jellemző elvét. /A Polgári Törvénykönyv 36. cikkelye/ E jogképesség köre jelentős mértékben függ a szövetkezeti szervezet fajtájától. Például: lakásépítési szövetkezet nem lehet gazdaság tulajdonosa, mezőgazdasági szövetkezet azonban lehet tulajdonosa mezőgazdasági ingatlanoknak, mivel jogképessége magába foglalja a tulajdonának tárgyával összefüggő jogot és kötelezettségeket. A lengyel tudományban vitás volt az a kérdés, hogy a mezőgazdasági szövetkezetek lehetnek-e földtulajdonosok. Ezt a kérdést pozitívan oldotta meg az 1957. július 13-i rendelet /Hivatalos Lap, 9. szám, 172. cikkely/, amely második szakaszának 6. cikkelyében világosan kimondja, hogy a mezőgazdasági szövetkezetek, a földművelő körök és a szövetkezeti mezőgazdasági szervezetek adás-vételi és csere szerződések

utján mezőgazdasági ingatlan tulajdonához jutnak.

A szövetkezetekről és a szövetkezeti szervekről szóló 1961. évi rendelet a bevitt földek mezőgazdasági szövetkezetek általi felhasználását tipikus jogi formának tekintve, nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy a bevitt föld a szövetkezet tulajdonává váljék /100. cikkely, 1.§./ és arra az esetre, ha a szövetkezet tagja elvesztette/a szövetkezetek használatába adott/ bevitt földjét, meghatározza a kiváltási előjog előzetes feltételeit /102. cikkely/. Osztanunk kell I. Wasilkowski nézetét, aki azon a véleményen van, hogy a mezőgazdasági szövetkezeteknek nem szabad nagymértékben élniük a földtulajdon megszerzésének lehetőségeivel, különösen ha pénzért való megszerzésről van szó, mivel szem előtt kell tartani, hogy a földvásárlásra a termelő által adott pénzeszög nem képez mezőgazdasági beruházást, hanem - éppen ellenkezőleg - összegével csökkenti a mezőgazdasági termelésre szánt pénzeszközöket. Ha a termelő szántóföldet vásárol, az minden esetben a mezőgazdasági termelés intenzív jellegének csökkentésével jár /I. Wasilkowski, Tulajdonjog az LDK-ban, 60. oldal/.

Helyesnek tűnik, ha itt felhívjuk a figyelmet a földművelők nyugdíjellátása új rendezésének jelentőségére. Ezt a nyugdíjellátásról, valamint a földművelőknek és családjuknak járó egyéb juttatásokról szóló 1977. október 27-i dekrétum tartalmazza /Hivatalos Lap, 32. szám, 140. cikkely/, amely lehetővé teszi a gazdaság átadását az örökösnek termelési fennakadások nélkül, éppen úgy, ahogy ez a korábban falun kötött életfogytig tartó szerződések esetében gyakran történt.

Szem előtt tartva korábbi fejtegetéseinket, meg kell jegyezni, hogy nem a tulajdon, hanem a használat képezi a formáját a bevitt földek mezőgazdasági szövetke-

zetek általi kezelésének. Az 1961. évi rendelet a földboviteli kötelezettséget a mezőgazdasági szövetkezet szervezeti elnöke tette. Ennek a rendeletnek a 97. cikkelye a következőképpen hangzik: "A mezőgazdasági szövetkezet alapszabályának elő kell irányoznia, hogy a földdel rendelkező tagnak földjét be kell vinnie a szövetkezetbe". Ez a kötelezettség a tag, a föld vagy a föld meghatározott részének egész jövőjére kihatással lehet. Ennek következtében csupán a földboviteli kötelezettség köre lehet a tételes rendezés tárgya, maga az elv nem. Az a mezőgazdasági szövetkezet, melynek alapszabályzata nem irányozná elő ilyen kötelezettséget, nem volna bejegyezhető. Ugyanakkor meg kell jegyezni azt is, hogy Lengyelországban a mezőgazdasági szövetkezetek egyik különleges vonása, hogy bennük a földdel nem rendelkező tagok aránya nagy: a szövetkezeti tagok családjainak kb 60 %-a nem vitt be a szövetkezetbe sem részföldet, sem földet, sem leltári tárgyat. Ezen kívül a mezőgazdasági szövetkezetekben a termelési folyamatok specializációjának, gépesítésének és iparosításának egyre magasabb színvonala megköveteli, hogy tagként vegyenek fel olyan fiatal földművelőket, akiknek sem saját földjük, sem leltári tárgyaik nincsenek.

A bevitt földek mezőgazdasági szövetkezetek általi használatára vonatkoznak a Polgári Törvénykönyv normái /271-282. cikkely/, melyek azt a használat alapvető fajtájaként szabályozzák. Ezeknek a normáknak az értelmében:

- 1/ a bevitt földek használatának létesítéséhez nincs szükség közjogi okira /277. cikkely, 2. §./;
- 2/ a szövetkezet a bevitt föld tényleges átvételéről szóló okirat alapján válik a föld használójává /a Polgári Törvénykönyv 277. cikkelyének 1. §-a, és a szövetkezetekről szóló 1961. évi rendelet 100. cikkelyének 1. §-a/;
- 3/ amikor ezt a mezőgazdasági szövetkezet feladatainak meg-

felölő teljesítése megköveteli, a mezőgazdasági szövetkezet megváltoztathatja az általa használt földek rendeltetését /a Polgári Törvénykönyv 278. cikkelye/;

4/ abban az esetben, ha a földet a mezőgazdasági szövetkezetek tagjai használják, akkor nem alkalmazható a földtulajdon és az épületek, valamint az egyéb állandó tárgyak tulajdona összekapcsolásának elve, mivel a szövetkezet tulajdonába jut azoknak az építményeknek, melyek a tag bevitt földjén vannak és a szövetkezet tulajdonát képezik a fák és a növények is.

Az 1961. évi szövetkezetekről szóló rendelet kiadása előtt nem volt egyértelműen tisztázott a szövetkezeti tag által bevitt földeken lévő építmények és más létesítmények tulajdoni kérdése /a korábban kötelező 1946. évi doktrétum szerint/. /A dologi jog 5. cikkelyében kimondja, hogy a földdel tartósan összefüggő építmények és létesítmények annak alkotórészt képezik és - a 72. cikkely értelmében - a föld tulajdonosának tulajdonát alkotják éppúgy, ahogy a fák és egyéb növények is. Ez annyit jelent, hogy a mezőgazdasági szövetkezetek alapszabályzataikban kifejtett igényei és a dologi jog normái között különbség keletkezett./ Jelenleg a szövetkezetekről szóló 1961. évi rendelet világosan kimondja, hogy az épületek és egyéb létesítmények, melyeket a szövetkezet a tagok bevitt földjén épít, a szövetkezet tulajdonát képezik /ugyanígy mondja ki a Polgári Törvénykönyv 279. cikkelye is/.

5./ A szövetkezet általi használat olyan jog, mely időben szigorúan meghatározott. Ez a jog addig illeti meg a mezőgazdasági szövetkezetet, ameddig a tagsági viszony tart, a tagsági viszony megszűnése után pedig addig, amíg a bevitt

földöt nem veszik vissza. A mezőgazdasági szövetkezet tagja saját bevitt földjét nem veheti vissza a tagsági viszony fennállása alatt /az 1961. évi szövetkezetekről szóló rendelet 104. cikkelyének 1. §-a/. Ugyanakkor azonban rendelkezhetik a földdel /átruházhatja annak tulajdonát/ az 1961. évi rendelet 102. cikkelye/; abban az esetben, ha megszűnik a földhasználat olyan föld esetében, amelyen a mezőgazdasági szövetkezet tulajdonát képező épületek vannak, a tag tulajdonába veheti a beépített területet és kifizetheti annak a használat megszűnése időpontjában értékét. A fák és a növények azonban a szövetkezet általi használat megszűnésének időpontjában a szántóföld tulajdonosának tulajdonává válnak /a Polgári Törvénykönyv 279. cikkelyének 9. §-a/.

A bevitt leltári tárgyak vonatkozásában az 1961. évi szövetkezetekről szóló rendelet 109. cikkelyének 1. §-ban kimondja, hogy a szövetkezetek alapszabálya szerint vagy a taggal történő megállapodás alapján a bevitt élő és holt leltári tárgyak a szövetkezetek tulajdonába mehetnek át meghatározott ár kifizetése után /megfizetett, bevitt tárgyak/ vagy pedig azt meghatározott elvek szerint vissza kell majd adni /visszatérítendő bevitt tárgyak/. Az első esetben a mezőgazdasági szövetkezet megszerzi a tárgyak tulajdonát, ami világos képet ad jogképességéről. A második esetben lehetséges olyan rendezés, amely elismeri a mezőgazdasági szövetkezetek tulajdonát úgy, hogy kötelezettségüként állapítja meg a tárgyak természetbeni vagy készpénzben történő megfizetését, vagy pedig elfogadja azt az elvet, hogy a szövetkezet megszerzi a bevitt tárgyak használati jogát. A gyakorlatban általánosan elfogadott az az elv, hogy a mezőgazdasági szövetkezet a leltári tárgyakkal rendelkezhetik, ami lehetőséget ad neki arra, hogy az elavult leltári tárgyakat felújítsa.

Meg kell jegyeznünk, hogy a bevitt földek mezőgazdasági szövetkezetek általi örökösödése külön elvek alapján történik, melyek előnyben részesítik a mezőgazdasági szövetkezetek tagjait és dolgozóit. Ebben az esetben a gazdaságok általi örökösödés normáit alkalmazzák a Polgári Törvénykönyv 1086. és 1087. cikkelyeiből a módosításokkal.

xx xx xx

Összefoglalva az elmondottakat megállapíthatjuk, hogy a mezőgazdasági termelő szervezetek e formájának - a mezőgazdasági szövetkezeteknek - a fejlődése és tökéletessége az állam különös gondoskodásának tárgyát képezik. Az Alkotmány 16. cikkelye kimondja, hogy az LNK támogatja a szövetkezeti mozgalom különböző formáinak fejlődését városban és falun és sokoldalú segítséget nyújt a szövetkezeti mozgalom feladatai teljesítésében, a társadalmi tulajdon képező szövetkezeti tulajdon pedig különös gondoskodással veszi körül és védi. Az Alkotmány rendelkezései kiszélesítik a közönséges törvényhozás körét. A legutóbbi években olyan jogi dokumentumok születtek mint: a Minisztortanács 1976. január 16-i határozata a mezőgazdasági szövetkezeti gazdaságok fejlesztéséről /Monitor Polski, 5. szám, 22. cikkely/, valamint a mezőgazdasági- és pénzügyminiszterek 1976. március 3-án kelt rendelete a mezőgazdasági szövetkezeteknek nyújtandó állami segítség elvei és feltételei kérdéséről /Monitor Polski, 14. szám, 66. cikkely/. A mezőgazdasági szövetkezetekre vonatkozó törvénykezés fejlesztése, valamint a lengyel mezőgazdaságban végbemenő változások: a falusi lakosság öregszik, a gazdaságokban nincs elég örökös, kiigyenlítődik a városi és a falusi életszínvonal, a mezőgazdaságban a termelőszövetkezetek különböző formái jelennek meg - arra kényszerít bennünket, hogy mélyebben elemezzük a mezőgazdasági szövetkezeti tulajdon kérdéseit, mert a tulajdon jelentősége egyre növekszik.